

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

F. G. JACOBSA

przedstawiona w dniu 19 lutego 2004 r.¹

1. Tradycyjnie czystość złota była mierzona w karatach, przy czym czyste złoto to złoto 24-karatowe. Obecnie czystość złota jest często mierzona w częściach tysięcznych. Przedmiotem sporu w niniejszym postępowaniu jest to, czy przepis prawa ustanowiony przez Państwo Członkowskie, w którego świetle tylko wyroby o próbie 0,750 (18-karatowe) lub wyższej mogą nosić nazwę „złoto”, podczas gdy wyroby o próbach 0,375 lub 0,585 (9- lub 14-karatowe), noszą nazwę „stop złota”, stanowi środek o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w przywozie i jest wobec tego zakazany na mocy art. 28 WE.

Przebieg postępowania

2. W listopadzie 2000 r., po otrzymaniu doniesienia, Komisja przesłała do rządu francuskiego oficjalne pismo przedstawiające cztery powody, dla których w jej ocenie niektóre francuskie przepisy mogły utrudniać przywóz do Francji wyrobów ze złota.

3. We wrześniu 2001 r. Komisja przesłała władzom francuskim na podstawie art. 226 WE uzasadnioną opinię dotyczącą dwóch z domniemych przeszkód w handlu.

4. Po odpowiedzi władz francuskich z dnia 4 lutego 2002 r. tylko zarzut będący przedmiotem niniejszego postępowania pozostał niewyjaśniony.

5. W dniu 10 kwietnia 2003 r. Komisja zwróciła się do Trybunału o stwierdzenie, że zastrzegając nazwę „złoto” dla wyrobów o próbie 0,750, podczas gdy wyroby o próbach 0,375 lub 0,585 nazywane są „stopem złota”, Republika Francuska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 28 WE.

6. Przedmiotowy przepis jest zawarty w art. 522 *bis* Code général des impôts (kodeksu prawa podatkowego) i ma zastosowanie na etapie sprzedaży detalicznej osobom fizycznym. Informacja o częściach tysięcznych musi być umieszczona na wyrobach ze „stopu złota”, choć nie jest jasne, czy ten sam wymóg ma zastosowanie dla wyrobów ze „złota”.

1 — Język oryginału: angielski.

Argumenty stron

7. Komisja twierdzi, że znaczna większość wyrobów, w stosunku do których wymagane jest stosowanie nazwy „stop złota”, pochodzi z importu. Wyroby, które zgodnie z prawem sprzedawane są jako „złoto” w Państwach Członkowskich ich pochodzenia, muszą być sprzedawane we Francji pod inną, mniej znaną i mniej cenioną nazwą, co czyni trudniejszym wprowadzanie ich do obrotu we Francji i przez to utrudnia ich przywóz (choć rząd francuski zaprzecza, że istnieją jakiegokolwiek dowody na poparcie tego twierdzenia).

8. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w razie braku harmonizacji ustawodawstwa przeszkody w swobodnym przepływie towarów wynikające z zastosowania do towarów sprowadzanych z innych Państw Członkowskich, w których są one legalnie wytwarzane i wprowadzane do obrotu, przepisów określających wymogi, które muszą zostać spełnione przez takie towary (w zakresie nazwy, kształtu, rozmiaru, wagi, składu, wyglądu, etykietowania czy opakowania), stanowią środki o skutku równoważnym zakazane na mocy art. 28 WE, nawet jeżeli przepisy te są stosowane bez rozróżnienia do wszystkich produktów, chyba że ich zastosowanie może być uzasadnione ze względu na interes

publiczny, który przeważa nad zasadą swobodnego przepływu towarów².

9. Komisja stwierdza, że w niniejszej sprawie nie występuje taki przeważający interes. Jakakolwiek potrzeba poinformowania konsumentów — co do których istnieje domniemanie, że są właściwie poinformowani, dostatecznie uważni i rozsądni³ — może zostać zaspokojona przez odpowiednie etykietowanie⁴, za pomocą którego można dostarczyć dokładniejszych i bardziej pomocnych informacji aniżeli tylko poprzez zróżnicowanie nazewnictwa, a w którym to przypadku kupcy mieliby swobodę podkreślenia zalet poszczególnych prób.

10. Rząd francuski zapewnia, że taki interes występuje. Przepis w zakresie nazewnictwa niezbędny dla zapewnienia rzetelności transakcji handlowych i ochrony konsumentów może być uzasadniony, jeżeli jest proporcjonalny do celu, którego nie można osiągnąć środkami w mniejszym stopniu utrudniającymi handel wewnątrzspółnotowy⁵. Przepis będący przedmiotem postępowania jest niezbędny dla ochrony konsumentów przez informowanie ich, w sposób prosty i bezpośredni, o zasadniczej różnicy między

2 — Zobacz dla przykładu wyroki z dnia 20 lutego 1979 r. w sprawie 120/78 Rewe-Zentral (zwanej „Cassis de Dijon”), Rec. str. 649, pkt 14 oraz z dnia 14 czerwca 2001 r. w sprawie C-84/00 Komisja przeciwko Francji, Rec. str. I-4553, pkt 24.

3 — Zobacz dla przykładu wyrok z dnia 21 czerwca 2001 r. w sprawie C-30/99 Komisja przeciwko Irlandii, Rec. str. I-4619, pkt 32.

4 — Zobacz wyrok z dnia 9 grudnia 1981 r. w sprawie 193/80 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. 3019, w szczególności pkt 27.

5 — Zobacz wyrok z dnia 5 grudnia 2000 r. w sprawie C-448/98 Guimont, Rec. str. I-10663, pkt 27 i powoływane tam orzecznictwo.

dwoma rodzajami jakości produktu, unikając jakichkolwiek niejasności, które mogłyby powstać wskutek informacji o bardziej technicznym charakterze. Jest on proporcjonalny do tego celu, nie został ukształtowany dla ochrony jakiegokolwiek uprzywilejowanej pozycji przemysłu krajowego, w związku z tym nie jest sprzeczny z art. 28 WE.

Ocena

11. W odpowiedzi na skargę i w replice strony koncentrują się na zagadnieniu występowania lub braku występowania przeszkody w handlu. Utrzymując, że będący przedmiotem postępowania przepis może faktycznie utrudniać przywóz, Komisja podkreśla, że jakikolwiek środek, nawet tylko potencjalnie zdolny do stworzenia choćby nieznacznej przeszkody, jest objęty art. 28 WE. W każdym razie twierdzenie, że nazwa luksusowego towaru ma znikomy wpływ na konsumentów jest nieprzekonujące, przy czym Trybunał wielokrotnie orzekał, że przepisy w zakresie etykietowania są mniej restrykcyjne dla handlu niż przepisy w zakresie nazewnictwa⁶. Etykietowanie próby określonej w częściach tysięcznych jest jasne i zrozumiałe dla przeciętnego konsumenta. Jednakże rząd francuski utrzymuje, że Komisja musi wykazać występowanie wpływu na handel, którego nie wykazała.

12. Niniejsze postępowanie nie wymaga oceny, jaki powinien być minimalny poziom próby, by wyrób mógł być określany jak „złoto”, ani tego, jakie środki są dopuszczalne dla zagwarantowania dokładności wskazania próby wyrobu ze złota. Żadne z tych kryteriów nie było jeszcze przedmiotem harmonizacji wspólnotowej. Przedmiotem postępowania jest pytanie, czy wobec braku harmonizacji przepis prawa francuskiego jest co do zasady objęty dyspozycją art. 28 WE, a jeśli tak, to czy można go uzasadnić.

13. Można również wziąć pod uwagę to, że przynajmniej w Europie większość złota używanego do wyrobu biżuterii i innych wyrobów ze złota ma postać stopu. Zawartość złota między trzema ósmymi (próba 0,375) a trzema czwartymi (próba 0,750) jest powszechna. Spotykane są również wyroby o wyższym standardzie, lecz czyste bądź prawie czyste złoto jest często zbyt miękkie dla celów obróbki, choć jest oczywiste, że w niektórych częściach świata ta właśnie postać złota jest preferowana. Stopy są w powszechnym użyciu ze względu na możliwości ich obróbki, odporność i trwałość. Poszczególne rodzaje stopów różnią się kolorem, właściwościami fizycznymi i ceną, odpowiadając odmiennym preferencjom konsumentów.

6 — Zobacz ww. w przypisie 4 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Włochom, ww. w przypisie 5 wyrok w sprawie Guimont oraz wyrok z dnia 16 stycznia 2003 r. w sprawie C-12/00 Komisja przeciwko Hiszpanii, Rec. str. I-459.

Czy francuski przepis stanowi środek o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych?

14. Rząd francuski stoi na stanowisku, że Komisja nie przedstawiła żadnych dowodów na istnienie jakiegokolwiek przeszkody w handlu, choćby nawet niepewnej czy nieznaczej.

15. Komisja wskazała w swoim wniosku, że znaczna większość wyrobów o próbie 0,375 lub 0,585 sprzedawanych we Francji pochodzi z importu oraz że wyroby te mogą być zgodnie z prawem sprzedawane jako „złoto” w Państwach Członkowskich ich pochodzenia, podczas gdy prawo francuskie wymaga, by były one sprzedawane we Francji jako „stop złota”, przy czym nazwa „stop złota” może powodować, że stają się one mniej atrakcyjne dla nabywców niż wyroby określone jako „złoto”.

16. Udowodnienie łącznego występowania powyżej wskazanych okoliczności prowadzi w mojej ocenie do wniosku, że rzeczony przepis jest co do zasady niezgodny z art. 28 WE, co zmusza do rozważenia, czy istnieje uzasadnienie, w świetle którego byłby on jednak zgodny z prawem wspólnotowym⁷.

17. W odpowiedzi na skargę Republika Francuska zaprzecza, jakoby produkty nazywane „stopem złota” były mniej atrakcyjne dla nabywców i podnosi, że Komisja nie przedstawiła żadnego dowodu domniemanego wpływu na handel wewnątrzspółnotowy.

18. Jednakże, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, wszelkie środki mogące utrudniać bezpośrednio lub pośrednio, w sposób rzeczywisty lub potencjalny handel wewnątrzspółnotowy są uważane za środki o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych i na tej podstawie zakazane na mocy art. 28 WE⁸. Przesłanka ta jest w sposób oczywisty spełniona w niniejszej sprawie.

19. Przeczenie temu, że sporny przepis prawa może mieć wpływ na sprzedaż, a tym samym na handel, jest nie tylko nieprzekonujące, ale również niezgodne z głównym argumentem rządu francuskiego, według którego przepis ten jest niezbędny dla ochrony konsumentów.

20. Celem każdego wymogu ochrony konsumentów dotyczącego nazewnictwa towarów zgodnie z ich jakością jest wywieranie

⁷ — Zobacz podobnie dla przykładu wymieniony w przypisie 5 wyrok w sprawie Guimont, pkt 25-27.

⁸ — Wyrok z dnia 11 lipca 1974 r. w sprawie 8/74 Dassonville, Rec. str. 837, pkt 5; wyrok z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie Deutscher Apothekerverband, Rec. str. I-4887, pkt 66.

wpływu na sprzedaż, choćby poprzez powstrzymanie konsumentów od zakupu wyrobów pod wpływem błędu. Nazwa wskazująca na wyższą jakość z zasady będzie zawsze bardziej atrakcyjna niż nazwa wskazująca na jakość niższą. Gdy inne kryteria, takie jak cena, są takie same, nazwa wskazująca jakość prawdopodobnie będzie miała decydujący wpływ na wybór konsumenta, na korzyść jakości bardziej atrakcyjnej. Nie wydaje się, by można było poważnie twierdzić, że „złoto” nie jest bardziej atrakcyjnym określeniem dla wyrobów jubilerskich niż „stop złota”.

21. W konsekwencji przedmiotowy przepis może utrudniać handel między Państwami Członkowskimi i wobec tego, co do zasady, jest zakazany na mocy art. 28 WE.

Czy przepis prawa będący przedmiotem postępowania może być uzasadniony?

22. Jest oczywiste, w świetle linii orzecznictwa ustalonej w sprawie Cassis de Dijon⁹, że ochrona konsumentów i rzetelność transakcji handlowych są względami interesu publicznego, które mogą przeważać nad swobodą przepływu towarów.

23. Można również z łatwością zgodzić się, że wobec wartości surowca wykorzystywanego do wytwarzania biżuterii ze złota, względy te wymagają przedstawienia właściwej informacji o zawartości złota w tym surowcu. Podczas gdy walory estetyczne, jakość wykonania i cena są bez wątpienia elementami ostatecznej decyzji konsumenta, również zawartość złota w wyrobie jest z pewnością brana pod uwagę przy dokonywaniu wyboru. Złoto jest towarem nabywanym z pobudek emocjonalnych, przy czym historia dowodzi ludzkiego upodobania do jego czystości, połączonego z być może uzasadnioną obawą przed oszustwem.

24. Jednakże, jak słusznie podnosi Komisja, powyżej wskazane problemy mogą zostać zażegnane za pomocą właściwego etykietowania.

25. System etykietowania zgodny z obecnie akceptowaną skalą prób wyrażonych w częściach tysięcznych wydaje się w pełni proporcjonalny do celów ochrony konsumentów i rzetelności transakcji handlowych. Jest on całkowicie zrozumiały, z tym drobnym zastrzeżeniem, że ogół społeczeństwa jest być może bardziej przyzwyczajony do operowania procentami niż częściami tysięcznymi.

9 — Zobacz przypis 2.

26. Stosowany uprzednio i może nawet bardziej znany system karatowy jest również przejrzysty, choć dla dokonania właściwej oceny wymaga nieco bardziej zaawansowanej wiedzy o tym, że czyste złoto ma dwadzieścia cztery karaty oraz pewnej dozy umiejętności posługiwania się ułamkiem z liczbą dwadzieścia cztery w mianowniku.

27. Tymczasem system, którego niezbędności dowodzi rząd francuski, jest nieprzejrzysty. Bez dodatkowych informacji może on po prostu wywoływać u konsumentów przekonanie, że wyroby określane jako „złoto” są z czystego złota, podczas gdy te określane jako „stop złota” są ze złota podrobionego. Są trzy powody, dla których system ten jako taki wydaje się nieprzydatny dla osiągnięcia zamierzonego celu.

28. Po pierwsze, nie dostarcza on bezpośrednio żadnych informacji, a pośrednio żadnych szczegółowych informacji, o rzeczywistej zawartości złota w tak nazwanym wyrobie.

29. Po drugie, nie informuje on konsumenta o tym, że złoto o próbie 0,750 jest również stopem, ponieważ zawiera dwadzieścia pięć procent innego metalu lub metali.

30. Po trzecie, nie przedstawia rozróżnienia między złotem o próbie 0,585 i 0,375, rozróżnienia, które może być bardziej istotne dla konsumentów niż to pomiędzy próbą 0,750 i 0,585, choćby dlatego, że dotyczy różnicy między stopami zawierającymi więcej (w przypadku prób 0,750 i 0,585) lub mniej (w przypadku próby 0,375) niż pięćdziesiąt procent złota.

31. Prawdą jest, że przynajmniej wyroby o dwóch najniższych próbach muszą również nosić precyzyjne oznaczenie próby. Jednakże w tym zakresie równoległy system dychotomicznego nazewnictwa za pomocą terminów „złoto” lub „stop złota” wydaje się co najmniej zbędny, a z pewnością niewłaściwy dla dostarczenia informacji na temat tego, czym jest w rzeczywistości progresywna skala zawartości złota.

32. Wady te w mojej opinii znacznie przeważają nad zakładaną prostotą i zaletami systemu, który zamiast zapobiegać pomyłkom może się przyczyniać do ich powstawania. Tak więc przedmiotowy przepis jest nie tylko mniej właściwy do osiągnięcia wskazanego celu niż etykietowanie, którego zwolennikiem jest Komisja, lecz jest on w istocie niewłaściwy i nie może być uznany za proporcjonalny. Brak jest podstaw dla argumentu rządu francuskiego, według których system ten jest niezbędnym uzupełnieniem bardziej „technicznej” informacji wyrażonej w częściach tysięcznych.

33. Na zakończenie można wskazać, że siła argumentów rządu francuskiego w tym zakresie jest osłabiona przez fakt, iż w piśmie z dnia 7 lutego 2001 r., przesłanym Komisji w fazie postępowania poprzedzającego wniesienie skargi, wyraził on zamiar uchylecia przedmiotowego przepisu w całości.

Wnioski

34. W świetle powyższego jestem zdania, że Trybunał powinien:

- 1) stwierdzić, że zastrzegając nazwę „złoto” dla wyrobów oznaczonych próbą 0,750, podczas gdy wyroby oznaczone próbą 0,375 i 0,585 noszą nazwę „stop złota”, Republika Francuska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 28 WE, i
- 2) obciążyć Republikę Francuską kosztami postępowania.